

Nr 2.

Av herr Ohlin m. fl., *angående upptagande av förhandlingar om en revision av 1946 års svensk-ryska kreditavtal.*

I utrikesutskottets utlåtande nr 11 år 1948, vilket vann riksdagens godkännande, uttalades följande med anledning av en motion om skyndsam undersökning rörande möjligheterna att med hänsyn till landets försämrade ekonomiska läge få till stånd en revision av gällande kreditutfästelser gentemot utlandet: »Utskottet är väl medvetet om att betydande svårigheter f. n. göra sig gällande inom svenskt näringsliv. Efter de upplysningar utskottet erhållit angående utvecklingen av vår kreditgivning anser utskottet icke den av motionärerna begärda allmänna undersökningen erforderlig. Utskottet har därvid uppmärksammat, att gällande överenskommelser innebära, att återbetalningar förutses under de närmaste åren, varigenom betydande lättnad i nu utestående kreditbelastning föränledes. Utskottet vill i detta sammanhang uttala sin tillfredsställelse med att förhandlingar om fastställande av återbetalningsvillkoren — där sådana ännu ej fastställts — planeras ävensom betona vikten av att sådana förhandlingar så snart som möjligt komma till stånd. Slutligen finner utskottet uppenbart, att den långsamma återhämtningen i världen och vårt eget lands nuvarande ekonomiska läge gör det utomordentligt angeläget att undvika en ökning av vår redan avsevärda kreditbelastning.»

De upplysningar som åsyftades i utskottets utlåtande inneburo i främsta rummet att den svenska kreditgivningen till Sovjetunionen, vilken enligt det svensk-ryska kreditavtalet av år 1946 under vissa betingelser skulle kunna stiga till omkring 1 000 milj. kr., i verkligheten kunde beräknas stanna vid omkring 300 milj. kr. eller i varje fall ej väsentligt däröver.

Vid den debatt kring utskottets utlåtande, som ägde rum i andra kammaren den 2 juni 1948, uttalade herr Ohlin bl. a. följande:

»Vad jag emellertid, herr talman, nu särskilt vill understryka är betydelsen av att regeringen beaktar vad utskottet säger i den av mig upplästa sista meningen i sitt yttrande. Såvitt jag kan förstå måste det, om riksdagen godkänner detta utskottsutlåtande, vara alldeles uteslutet att regeringen därefter skulle iakttaga fullständig passivitet för den händelse det skulle framträda tendenser till en väsentlig ökning av de kontrakt, som innebära svenska kreditleveranser till Ryssland inom ramen för detta avtal. Jag tror att det är av vikt att detta blir fastslaget, ty både utrikesministern och handelsministern ha vid vissa tillfällen måhända visat en benägenhet att ställa regeringen åt sidan när det gällt avtalets fullgörande i större eller mindre grad i praktiken. Men nu har utskottet understrukit den utom-

ordentliga angelägenheten av att inte våra krediter stiga, och det kan ju inte gärna från utskottets sida vara bara en sådan där from önskan, som saknar varje relevans när det gäller den politik, som man vill rekommendera regeringen att föra, utan det måste ju, herr talman, ha karaktären av en rekommendation till regeringen.»

Detta yttrande väckte från regeringens sida ingen gensaga. Ordföranden för den socialdemokratiska andrakammargruppen, herr Fast, uttalade:

»Jag vill i detta sammanhang också säga, att det inte heller föreligger någon större risk för att det belopp, för vilket leveranser, såvitt utskottet nu kan överskåda, komma att äga rum, skall väsentligt överskridas. Det kan väl i detta sammanhang röra sig i båda riktningarna.»

Som av det anförda framgår var det riksdagens mening att en väsentlig ökning av den svenska kreditgivningen till Sovjetunionen borde undvikas. Då riksdagen uppenbarligen ej kunde åsyfta att Sverige skulle bryta mot ingångna avtalsförpliktelser, måste dess uttalande innebära en uppmaning åt regeringen att — om tendenser till väsentlig ökning av kreditgivningen mot förmodan skulle framträda — upptaga förhandlingar med Sovjet-Ryssland om en modifikation av avtalet. Sådana förhandlingar om revision av handels- och kreditavtal före utgången av den period för vilken avtal slutits äro ej ovanliga. Den svenska regeringen hade år 1947 med hänvisning till Sveriges försämrade läge förhandlat om och uppnått en modifikation av gällande handelsavtal med Förenta staterna.

För 1949 har kontrakt om betydande nya svenska kreditleveranser till Sovjet-Ryssland slutits. Kreditgivningen synes nu komma att uppgå till omkring 400 milj. kr., och det är ej uteslutet, att en ytterligare väsentlig ökning kan äga rum. Läget har alltså ändrats på det sätt som man vid frågans riksdagsbehandling räknade med som möjligt men tills vidare ansåg mycket osannolikt. Med hänsyn till denna förändring och riksdagens bestämda uttalande om angelägenheten att undvika en ökning av den svenska kreditgivningen borde regeringen — så snart tendenser till betydande nya kreditleveranser framträdde — ha upptagit förhandlingar med Sovjetunionen om en modifikation av avtalet i begränsande syfte. Detta skulle varit så mycket mera naturligt som det rysk-svenska varubytet enligt varubytesavtalet kommit att stanna långt under vad som avsågs vid de båda avtalens ingående. Man räknade då med ett minimum av leveranser i båda riktningarna på 100 milj. kr., medan varubytet faktiskt kommit att hålla sig omkring en tredjedel därav. Ett visst samband bör naturligtvis råda mellan leveranserna på kredit och det egentliga varubytet.

Tyvärr har regeringen under fjolåret underlåtit att vidtaga några åtgärder av detta slag. Med hänsyn till rådande omständigheter framstår det som ytterst angeläget, att förhandlingar om en modifikation och begränsning av kreditavtalet upptas utan dröjsmål. Den svenska kapitalmarknaden är alljämt sådan att en mycket hårdhänt begränsning av investeringarna

i ur svensk synpunkt så väsentliga ting som erforderliga bostäder och andra byggnader m. m. anses nödvändig. Den svenska betalningsbalansens läge nödvändiggör en allvarlig begränsning av importen, vilket är uttryck för att Sverige snarare är i behov av att tillföras kapital från utlandet än i stånd att utan olägenhet ge krediter till utlandet.

Med hänsyn till vad här ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att förhandlingar snarast möjligt upptagas med Sovjet-Ryssland om en revision av 1946 års svensk-ryska kreditavtal i syfte att åstadkomma en begränsning av den svenska kreditgivningen.

Stockholm den 12 januari 1950.

Bertil Ohlin.

O. E. Sandberg.

Wald. Svensson.

Per A. Johnsson

Bertil von Friesen.

O. Malmberg,

i Kastanjegården.

Skövde.
